

Pamięć i zadanie. Uniwersytet Papieża – dar i wyzwanie ...

Ojciec Święty Jan Paweł II wyjątkowo odznaczał się jednością i bliskimi związkami ze „światem” uniwersyteckim. Znane są jego spotkania podczas pielgrzymek w Polsce ze środowiskiem naukowym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, czy też na Uniwersytecie Warszawskim lub Toruńskim.

Niezwykłe są jednak jego spotkania z Papieskim Wydziałem Teologicznym, później Papieską Akademią Teologiczną, która dzisiaj jest Uniwersytetem Papieskim jego właśnie imienia. Dlatego w tym wystąpieniu przypomniane zostaną te szczególne chwile spotkań z profesorami oraz studentami naszej społeczności. Kontekstem będą trzy bulle tworzące niejako tożsamość tej wspólnoty i pokazujące jej kierunki rozwoju.

By jednak postawić właściwy początek, należy niewątpliwie sięgnąć do słów napisanych przez papieża w niezwykle ważnym świadectwie jego życia, jakim jest książka *Wstańcie, chodźmy* z 2004 roku. Będzie też to niejako historyczne świadectwo jedności biskupa z Kościołem. Kardynała i Papieża ze światem nauki w Krakowie. „Jako biskup Krakowa czułem się zmuszony także do podjęcia obrony Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Uważałem to za swój obowiązek. Władze państwowe utrzymywały, że ten Wydział został przeniesiony do Warszawy. Pretekstem było utworzenie w Warszawie w 1953 roku ATK – Akademii Teologii Katolickiej, pod państwowym zarządem. Walka została o tyle wybrana, że później w Krakowie powstał niezależny Papieski Wydział Teologiczny, a potem Papieska Akademia Teologiczna”¹.

By więc także nakreślić właściwą perspektywę historyczną, należy przypomnieć, że bullą *Eximiae Devotionis affectus* z dnia 11 stycznia 1397 roku papież

¹ Jan Paweł II, *Wstańcie, chodźmy*, Kraków 2004, s. 72.

Bonifacy IX na prośbę św. Jadwigi oraz jej męża, króla Władysława Jagiełły, eryguje Wydział Teologiczny na Uniwersytecie w Krakowie². Kongregacja Seminariów i Studiów Uniwersyteckich na prośbę abp. Eugeniusza Baziaka ustanawia 16 grudnia 1959 roku Wydział Teologiczny, po jego wcześniejszym (w 1954 roku) usunięciu z Uniwersytetu Jagiellońskiego przez władze komunistyczne³. 11 czerwca 1974 roku dekretem Kongregacji dla Wychowania Katolickiego przyznano wydziałowi tytuł „Papieski”. 23 grudnia 1976 roku ta sama Kongregacja powołała do istnienia Wydział Filozoficzny⁴. 29 lipca 1981 roku kard. Franciszek Macharski prosi papieża o ustanowienie Akademii. Ojciec Święty Jan Paweł II bullą *Beata Hedvigis* 8 grudnia 1981 roku ustanowił Papieską Akademię Teologiczną złożoną z trzech wydziałów: teologii, filozofii, historii Kościoła⁵. I w końcu 19 czerwca 2009 roku papież Benedykt XVI w miejsce Papieskiej Akademii Teologicznej ustanawia Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie. Jak napisano w akcie erekcyjnym, papież Benedykt XVI uczynił to ze względu na „uczczenie pamięci swego znakomitego Poprzednika Sługi Bożego Jana Pawła II”⁶. Warto też wspomnieć, że gdy papież emeryt przyjmował od Uniwersytetu doktorat *honoris causa*, także do tego nawiązał w liście z 5 lutego 2015 roku, ze sobie właściwą skromnością i prostotą: „Kiedy wszedłem w klimat ciszy i ukrycia, jaki wypadało przyjąć Papieżowi emerytowi, zdecydowałem nie przyjmować w przyszłości żadnych wyróżnień i innych podobnych rzeczy. Jednak propozycja przedstawiona mi przez Akademię Muzyczną w Krakowie i Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie to prawdziwy wyjątek. Jestem świadomy, że moje niewielkie teksty odnośnie Muzyki Kościelnej nie zasługują na takie wyróżnienie. Jednak radość, że mogę w ten sposób na nowo stanąć blisko czcigodnej i umiłowanej osoby Świętego Jana Pawła II jest

² Zob. Bonifacy IX, *Bulla Eximiae Devotionis affectus* (11 I 1397), w: *Jubileusz Sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie 20 X 1996–20 X 1997*, Kraków 1998, s. 159–160.

³ Zob. Dekret Świętej Kongregacji Seminariów i Studiów Uniwersyteckich, 16 XII 1959, w: *Jubileusz Sześćsetlecia Wydziału Teologicznego...*, dz. cyt., s. 161.

⁴ Zob. Jan Paweł II, *List apostolski Motu Proprio Beata Hedvigis ustanawiający Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie*, w: *Jubileusz Sześćsetlecia Wydziału Teologicznego...*, dz. cyt., s. 164.

⁵ Zob. Jan Paweł II, *List apostolski Motu Proprio Beata Hedvigis ustanawiający Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie*, w: *Jubileusz Sześćsetlecia Wydziału Teologicznego...*, dz. cyt., s. 162–165.

⁶ *Akt erygowania Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie, 1344/2005, 19 czerwca 2009*, Archiwum Kancelarii Rektora UPJPII w Krakowie.

tak wielka, że nie mogę powiedzieć nie w sprawie tego wyróżnienia. Przyjmuję zatem z wdzięcznością i radością doktorat honoris causa ze strony Waszych szanownych Instytucji⁷. Natomiast gdy 4 lipca 2015 roku w Castel Gandolfo jeszcze do tego dodał: „Cieszę się przede wszystkim, że w ten sposób jeszcze bardziej pogłębił się mój związek z Polską, z Krakowem, z ojczyzną naszego wielkiego Świętego Jana Pawła II. Bez niego bowiem trudno sobie nawet wyobrazić moją drogę duchową i teologiczną. Swoim żywym przykładem ukazał on nam również, jak mogą się ze sobą łączyć radość wielkiej muzyki sakralnej i zadanie wspólnego uczestnictwa w liturgii, podniosła radość i pokorna prostota celebracji wiary⁸, to już nic dodać więcej nie można.

Spotkania

Ze społecznością Wydziału czy Akademii papież Jan Paweł II spotkał się właściwie pięć razy. Cztery spotkania miały miejsce w obrębie samej uczelni, jedno z nich było ogólnopolskim spotkaniem z pracownikami nauki, ale z okazji 600-lecia Wydziału Teologicznego w Krakowie. Pierwsze miało miejsce podczas I pielgrzymki do Ojczyzny 9 czerwca 1979 roku i było przemówieniem do Rady Papieskiego Wydziału Teologicznego w Krakowie⁹; drugie miało miejsce, gdy Ojciec Święty spotkał się z przedstawicielami Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (niedługo po jej utworzeniu przez papieża w dniu 22 czerwca 1983 roku podczas swojej drugiej pielgrzymki do Ojczyzny¹⁰); trzecie spotkanie miało miejsce w dniu 13 sierpnia 1991 roku w nowej siedzibie Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (ul. Kanonicza 25). Ojciec

⁷ List papieża emeryta Benedykta XVI do rektorów Akademii Muzycznej w Krakowie i Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie z 5 lutego 2015 roku, Archiwum Rektoratu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

⁸ Benedykt XVI, *Słowa podziękowania z okazji nadania tytułu doktoratu honoris causa Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie oraz Akademii Muzycznej w Krakowie z 4 lipca 2015 roku*, Archiwum Rektoratu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

⁹ Zob. Jan Paweł II, *Przemówienie do Rady Papieskiego Wydziału Teologicznego, Kraków 9 czerwca 1979 roku*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny 1979–1983–1987–1991–1995–1997–1999–2002. Przemówienia, homilie*, Kraków 2005, s. 180–182.

¹⁰ Zob. Jan Paweł II, *Przemówienie do przedstawicieli Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków 22 czerwca 1983*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 352–353.

Święty dokonał też pobłogosławienie tego miejsca, a było to podczas czwartej pielgrzymki do Polski¹¹. W 1997 roku podczas szóstej pielgrzymki papież Jan Paweł II kanonizował św. Królową Jadwigę i w kolegiacie św. Anny miało miejsce spotkanie ze światem nauki z okazji 600-lecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Papież spotkał się z profesorami i studentami w dniu 8 czerwca 1997 roku¹². Ostatnie spotkanie z Janem Pawłem II w Krakowie środowiska naukowego naszego uniwersytetu odbyło się w dniu 17 sierpnia 2002 roku, gdy Ojciec Święty pobłogosławił miejsce budowy nowej biblioteki dla Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie¹³. Wszystkie te spotkania były bardzo ważnym kierunkiem rozwoju dla naszej uczelni. Zobaczmy więc, jakie stawał przed nami wyzwania Jan Paweł II, nasz patron i przyjaciel.

Uniwersytet Papieża

Papież spotkał się z Radą Wydziału Teologicznego 9 czerwca 1979 roku w Domu Arcybiskupów Krakowskich i w swoim przemówieniu przypomniał, że dla niego Wydział Teologiczny stał się *Alma Mater*, którego był studentem, doktorem i po 1953 (po uzyskanej habilitacji) profesorem. W tym też słowie przypomniał, że to on starał się, jako biskup, o odnowienie i pomnożenie liczby pracowników naukowych, zapewniając odpowiednie dla nich kwalifikacje. Niezwykle istotne były te z starania o to, by zabezpieczyć właściwie akademickie kształcenie studentom teologii. Niezwykle ważna była też sprawa rozwoju, co widoczne było w rozbudowanych studiach na wydziale: tematy liturgiczne, katechetyczne, ascetyczne, pastoralne, zwłaszcza dla rodziny. Bardzo istotna była współpraca w tym zakresie z diecezjami: częstochowską, katowicką, tarnowską. Dotyczyło to także usystematyzowania studiów licencjackich i dok-

¹¹ Zob. Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji poświęcenia nowej siedziby Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków 13 sierpnia 1991*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 777–778.

¹² Zob. Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 983–990.

¹³ Zob. Jan Paweł II, *Przemówienie do rektorów, profesorów, studentów i pracowników wyższych uczelni w Polsce na terenie budowy nowej biblioteki PAT, Kraków 17 sierpnia 2002*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 1209.

toranckich. Za pasterzowania kard. Karola Wojtyły dokonał się także rozwój związany ze studiami nie tylko teologii, ale także filozofii. Papież zapewnił, że w przyszłości możliwy będzie rozwój studiów z historii Kościoła, bo już został powołany Instytut. Wówczas też padły niezwykle znamienne słowa, które świadczą o dalekowzroczności i chęci właściwej systematyzacji dla uczelni kościelnej w Krakowie: „Moim własnym dawniejszym zamierzeniem w pełni odpowiada wyodrębnienie tej specjalizacji, podobnie jak specjalizacji filozoficznej w formie trzeciego wydziału w obrębie uczelni krakowskiej. Proszę o kontynuowanie działalności w tym kierunku. [...] bardzo dziękuję za sposobność spotkania Rady Wydziału w tak licznym gronie. Z tego, co powiedziałem, wynika, że rzeczywistością jest Papieski Wydział Teologiczny, a prócz tego – jest projekt, który w nim tkwi. Reszta zależy w znacznej mierze od tego, w jaki sposób uczelnia sama, Kościół krakowski, jego widzialna głowa, będą ten projekt rozwijać i realizować. Ufam, że pod opieką tak potężnych patronów sprawa ta pójdzie dobrze”¹⁴. Dzisiaj już wiemy, że te prorocze słowa i na nadzieja ziściły się w 1981 roku, a więc trzy lata później, w chwili, gdy papież utworzył Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie.

22 czerwca 1983 roku Ojciec Święty spotkał się z przedstawicielami już Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Bardzo ważne było powiedzenie na początku tego wystąpienia papieża, że nie mogło zabraknąć, obok jego obecności na jubileuszu Uniwersytetu Jagiellońskiego, spotkania z uczelnią, która swój początek bierze właśnie z niego jako Wydział Teologiczny. Papież mówił też wówczas: „Życzę, by łaska Jubileuszu stała się waszym udziałem, bo z tego wynika cała owocność pracy uczelni, która jest akademią teologiczną. Owocność takiej uczelni może wynikać jedynie ze źródeł teologicznych albo inaczej mówiąc – teologalnych; i tam trzeba szukać początków tej owocności i wszelkiego owocowania [...] pragnę przy tej okazji pozdrowić wszystkich starych przyjaciół – ponieważ do tej uczelni sam należałem, byłem z nią związany przez tyle lat, więc znajduję się w gronie przyjaciół, a równocześnie pozdrowić także nowych współpracowników, którzy weszli w to grono”¹⁵. I wówczas papież wypowiedział też szczególną modlitwę i udzielił błogosławieństwa: „Wszechmogący wieczny Boże, źródło wszelkiej mądrości i wiedzy, prosimy Cię, racz błogosławić Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, jej profesorom,

¹⁴ Jan Paweł II, *Przemówienie do Rady Papieskiego Wydziału Teologicznego, Kraków 9 czerwca 1979 roku*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 182.

¹⁵ Jan Paweł II, *Przemówienie do przedstawicieli Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków 22 czerwca 1983*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 352–353.

pracownikom i studentom. Spraw, aby uczelnia ta, wsparta przemożnym wstawiennictwem fundatorki Wydziału Teologicznego, błogosławionej królowej Jadwigi i jej profesora św. Jana z Kęt, przysłużyła się Kościołowi powszechnemu i Ojczyźnie naszej, kulturze umysłu i serca, prowadząc poprzez wieki pokolenia Polaków w prawdzie i miłości ku pełni życia i chwały w Jezusie Chrystusie Panu naszym”¹⁶. To niezwykle spotkanie stało się, jak z perspektywy znów można zobaczyć, ziarnem, które dobry pasterz Jan Paweł II siał na polskiej ziemi i które przyniosło niezwykle plon.

Kolejne spotkanie papieża Jana Pawła II ze społecznością akademicką Papieskiej Akademii Teologicznej miało miejsce w jej siedzibie (obecnie rektorat) w dniu 13 sierpnia 1991 roku przy ul. Kanoniczej 25. Papież pobłogosławił siedzibę główną naszej uczelni. Mówił wówczas: „Bóg zapłać za to, że przyszłście tutaj na ten dziedziniec [...] cieszę się, że w starym domu Długosza znalazła siedzibę odnowiona Akademia teologii katolickiej w Krakowie. Bardzo dziękuję wszystkim tutaj obecnym, wszystkim reprezentantom wszystkich wydziałów Akademii”¹⁷. Zwrócił też uwagę na niezwykle ważny kontekst związany z tym, że pielgrzymka w Polsce będzie miała niejako swoje przedłużenie na Węgrach. Powiązanie katedry wawelskiej, błogosławionej Jadwigi z jej krzyżem, Batorym, dziedzińcem domu Jana Długosza i odnowioną Akademią. Te związki są ważne i niezwykle istotne. Tak więc papież już nie tylko zwrócił uwagę na ważność przesłania teologicznego, ale na historyczne korzenie. Co dla naszej uczelni ma szczególne znaczenie.

8 czerwca 1997 roku na krakowskich błoniach papież Jan Paweł II dokonał kanonizacji królowej Jadwigi, która nie tylko fundowała Wydział Teologiczny, ale stała się uczelni naszej szczególną patronką i orędowniczką. Po południu, w dniu kanonizacji, miało miejsce spotkanie w kolegiacie św. Anny ze światem uniwersyteckim całej Polski, a odbyło się ono z okazji 600-lecia fundacji Wydziału Teologicznego. Przemówienie papieża było bardzo ważne, bo stało się też okazją do pozostawienia przesłania dla świata nauki całej Polski. Przywołując całą historyczną rzeczywistość utworzenia Wydziału oraz dzisiejszej rzeczywistości Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Papieskiej Akademii Teologicznej, papież dziękował za to, że dzieło królowej jest nadal żywe i bardzo się rozwija. Ojciec Święty podczas spotkania zwrócił się też w sposób szczególny do

¹⁶ Jan Paweł II, *Przemówienie do przedstawicieli Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków 22 czerwca 1983*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 353.

¹⁷ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji poświęcenia nowej siedziby Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków 13 sierpnia 1991*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 777.

Papieskiej Akademii Teologicznej i przypomniał losy usunięcia wydziału z Uniwersytetu oraz zabiegi zmierzające do utworzenia nowej rzeczywistości naukowo-strukturalnej. Powiedział też: „Jakże więc dzisiaj, przy okazji tej jubileuszowej uroczystości, nie dziękować Panu Bogu za to, że pozwolił nam nie tylko obronić to wielkie dobro duchowe Wydziału Teologicznego, ale również rozwinąć je i nadać mu nową, jeszcze bardziej bogatą formę akademicką! I tak Papieska Akademia Teologiczna, w skrócie PAT, razem z innymi uczelniami katolickimi w naszej Ojczyźnie, wnosi swój wkład w rozwój nauki i kultury polskiej, pozostając równocześnie szczególnym świadkiem naszej epoki – epoki zmagania o prawo do obecności uczelni teologicznych w krajobrazie współczesnej Polski”¹⁸. Niezwykle też ważne było postawienie pytań o to, czym jest dzisiaj uniwersytet, jaka jest jego rola w kulturze i społeczeństwie. Wydaje się, że odpowiedzi, jakie na tym spotkaniu ze „światem” nauki z okazji jubileuszu Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej dał Jan Paweł II, są nadal aktualne i wymagające zastanowienia. To jest niewątpliwie zadanie do realizacji dla nas na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie¹⁹.

Jeszcze jedno ważne i zarazem ostatnie spotkanie papieża Jana Pawła II miało miejsce podczas jego ostatnich odwiedzin w Polsce w 2002 roku. Wracając z konsekracji bazyliki Miłosierdzia w Łagiewnikach, Ojciec Święty wstąpił na teren budowy biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej na os. Ruczaj. Obecni byli przedstawiciele naszej uczelni, ale także innych uczelni z całej Polski. Papież mówił wówczas: „Bardzo dziękuję za ten przystanek z Łagiewnik na Franciszkańską, bardzo dziękuję [...] pragnę powiedzieć, że codziennie modłę się za wasze uczelnie [...] vivat Academia, vivant professores [...] ma kwitnąć academia [...] szczęść Boże na dalsze lata, także i w tym nowym miejscu [...]”²⁰. Na koniec też papież udzielił wszystkim błogosławieństwa.

¹⁸ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 985–986.

¹⁹ Dlatego też, jako zadanie stojące przed Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II, do realizacji zostanie podjęty ten temat o ostatnim syntetycznym punkcie wystąpienia.

²⁰ Jan Paweł II, *Przemówienie do rektorów, profesorów, studentów i pracowników wyższych uczelni w Polsce na terenie budowy nowej biblioteki PAT, Kraków 17 sierpnia 2002*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 1209.

Dar i wyzwanie ... zadanie

Bardzo jasno precyzują zadania stojące przed Uniwersytetem dokumenty erygujące jego poszczególne etapy powstawania, światło też rzuca na przyszłość – jak to już zostało powiedziane – wystąpienie o roli uniwersytetu z 8 czerwca 1997 roku (dzień kanonizacji i wspomnienia św. Jadwigi) przez papieża Jana Pawła II.

W bulli Bonifacy IX zapisał, że ustanawia Wydział Teologiczny „dla czci imienia Bożego i rozwoju wiary katolickiej”²¹. Jan Paweł II, który listem apostolskim *Motu Proprio Beata Hedvigis* ustanawiając Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie, zaraz na początku zwrócił uwagę na wielkie zasługi królowej Jadwigi i jej męża, którzy poznani zostali jako odnowiciele Akademii Krakowskiej, ale nade wszystko jako fundatorzy Wydziału Teologicznego. Papież przedstawił dalej historię tego wydziału na tle losów Wszechnicy Jagiellońskiej aż po usunięcie wydziału oraz ustanowienie Papieskiego Wydziału Teologicznego, który bardzo przyczynił się do solidnego, akademickiego wykształcenia zwłaszcza kleru, ale także ludzi świeckich. Dlatego też, gdy nadeszła odpowiednia chwila w historii 8 grudnia 1981 roku, papież Jan Paweł II ustanowił Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie, „przyznając jej prawa, honory, przywileje i obowiązki, jakie w całym Katolickim Świecie przysługują tego rodzaju Uczelniom i powierzamy ją opiece wymienionej Archidiecezji”²². Każdorazowego zaś biskupa krakowskiego ustanowił Wielkim Kanclerzem, który jest łącznikiem pomiędzy uczelnią a Stolicą Apostolską oraz „ma on troszczyć się o jej (Akademii) zachowanie i rozwój, popierając łączność z Kościołem zarówno partykularnym, jak i powszechnym”. Gdy zaś mowa była o zadaniach Akademii, papież pisał: „Wyrażamy nadzieję, że uzyska ona słuszne prawo obywatelstwa wśród Instytucji o charakterze uniwersyteckim miasta Krakowa i Polski oraz że pracować będzie nad postępem kultury Narodu polskiego i właściwego Kościołowi posłannictwa chrześcijańskiego”²³. To pewnie

²¹ Bonifacy IX, *Bulla Eximiae Devotionis affectus* (11 I 1397), w: *Jubileusz Sześćsetlecia Wydziału Teologicznego...*, dz. cyt., s. 159.

²² Jan Paweł II, *List apostolski Motu Proprio Beata Hedvigis ustanawiający Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie*, w: *Jubileusz Sześćsetlecia Wydziału Teologicznego...*, dz. cyt., s. 164.

²³ Jan Paweł II, *List apostolski Motu Proprio Beata Hedvigis ustanawiający Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie*, w: *Jubileusz Sześćsetlecia Wydziału Teologicznego...*, dz. cyt., s. 165.

też zdecydowało, że dewizą główną naszej uczelni są słowa: „Idźcie i nauczajcie”. Już jako konsekwencję tych wydarzeń należy traktować bullę papieża Benedykta XVI z 19 czerwca 2009 roku, na mocy której papież erygował Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie. Co zresztą potwierdził sam papież emeryt w liście skierowanym do Uniwersytetu na 16 października 2019 roku.

Jak już to wcześniej zostało powiedziane, bardzo ważne dla przyszłości i zadań, jakie stoją przed Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, były słowa wypowiedziane przez świętego papieża w dniu kanonizacji wielkiej patronki i założycielki naszej *Alma Mater*.

Bardzo ważne odniesienie w przemówieniu papieża to zwrócenie uwagi na Uniwersytet jako matkę *Alma Mater*. Matka, która rodzi i wychowuje, która się troszczy, Uniwersytet jest w tym właśnie podobny. „Ta troska jest natury duchowej: rodzenie dusz do wiedzy, do mądrości, kształtowanie umysłów i serc. Jest to wkład z niczym nie porównany”²⁴.

Papież przypomniał też, że uniwersytet powołany jest do **służby prawdzie**, jej odkrywaniu i przekazywaniu innym. Stwierdzał wówczas: „Człowiek przekracza granice poszczególnych dyscyplin wiedzy, tak aby ukierunkować je ku owej prawdzie i ku ostatecznemu spełnieniu swego człowieczeństwa. Można tu mówić o solidarności różnych nauk w służbie człowiekowi i w odkrywaniu coraz pełniejszej prawdy o nim samym i o otaczającym go świecie, kosmosie. [...] poznanie prawdy rodzi jedyną w swym rodzaju duchową radość”²⁵. Bardzo ważne było dodanie odwagi i nadziei do poszukiwania prawdy, papież mówił: „Jeżeli dzisiaj, jako papież, jestem tutaj z wami – ludźmi nauki – to po to, aby wam powiedzieć, że człowiek współczesny was potrzebuje. Potrzebuje waszej naukowej dociekliwości, waszej wnikliwości w stawianiu pytań i uczciwości w szukaniu na nie odpowiedzi. Potrzebuje tej swoistej transcendencji, jaka jest właściwa uniwersytetom. Poszukiwanie prawdy, nawet wówczas, gdy dotyczy ograniczonej rzeczywistości świata czy człowieka, nigdy się nie kończy, zawsze odsyła ku czemuś, co jest ponad bezpośrednim przedmiotem badań, ku pytaniom otwierającym dostęp do Tajemnicy. Jakże ważne jest, by ludzka

²⁴ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 986.

²⁵ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 986.

myśl nie zamykała się na rzeczywistość Tajemnicy, by człowiekowi nie brakowało wrażliwości na Tajemnicę, by nie brakowało mu odwagi pójścia w głąb²⁶.

Kolejnym wezwaniem nadal aktualnym z przesłania papieża Jana Pawła II do uniwersytetu jest **posługa myślenia**. „Każdy intelektualista, bez względu na przekonania, jest powołany do tego, by kierując się tym wzniosłym i trudnym ideałem, spełniał funkcję sumienia krytycznego wobec tego wszystkiego, co człowieczeństwu zagraża lub co go pomniejsza. Być pracownikiem nauki, to zobowiązuje! Zobowiązuje przede wszystkim do szczególnej troski o rozwój własnego człowieczeństwa²⁷”.

Dalej papież zwrócił uwagę, że: „W codziennym trudzie pracownika nauki konieczna jest także szczególna **wrażliwość etyczna**. [...] Czynności umysłu muszą być koniecznie włączone w duchowy klimat niezbędnych cnót moralnych, jak szczerść, odwaga, pokora, uczciwość oraz autentyczna troska o człowieka. Dzięki wrażliwości moralnej zachowana zostaje bardzo istotna dla nauki więź pomiędzy prawdą, a dobrem. Tych dwóch spraw nie można bowiem od siebie oddzielać! Zasady wolności badań naukowych nie wolno oddzielać od odpowiedzialności etycznej każdego uczonego. W przypadku ludzi nauki ta odpowiedzialność etyczna jest szczególnie ważna. Relatywizm etyczny oraz podstawy czysto utylitarne stanowią zagrożenie nie tylko dla nauki, ale wprost dla człowieka i dla społeczeństwa²⁸”.

Bardzo zaś ważnym warunkiem zdrowego rozwoju nauki, według papieża Jana Pawła II, jest **integralna koncepcja osoby ludzkiej**. W kontekście rozwoju nauki i rozmaitych badań, także genetycznych, ważne jest wielkie wezwanie, jakie papież stawia przed uniwersytetami: „[...] formowanie ludzi nie tylko kompetentnych w swojej specjalizacji, czasem wąskiej, bogatych w encyklopedyczną wiedzę, ale nade wszystko w autentyczną mądrość. Tylko tak ufor-

²⁶ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 987.

²⁷ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 987.

²⁸ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 988.

mowani, będą oni mogli wziąć na swe barki odpowiedzialność za przyszłość Polski, Europy i świata”²⁹.

Niezwykłe też ważne było potwierdzenie przez papieża tego, że Kościołowi bardzo zależy i jest potrzebna ta relacja ze „światem” nauki. „Bardzo pragnąłem tego spotkania, aby raz jeszcze zaświadczyć, iż Kościołowi sprawy nauki nie są obojętne. Chciałbym, abyście Państwo zawsze byli pewni tego, iż Kościół jest z wami i – zgodnie ze swym posłannictwem – pragnie wam służyć [...] zwracam się do czcigodnych jubilatów: do mojego Uniwersytetu Jagiellońskiego i do Papieskiej Akademii Teologicznej, z najlepszymi życzeniami wszelkiej obfitości darów Ducha Świętego na dalszą **drogę służby prawdzie**”³⁰.

Tak więc posługa myślenia i służba prawdzie, zawsze w integralnej koncepcji człowieka, jest nadal wezwaniem dla nas, dzisiaj na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II. Uniwersytet jest więc miejscem, gdzie nauka Jana Pawła II może i powinna być nieustannie obecna. Ta nauka jest ewangeliczną linią Kościoła.

²⁹ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 988–889.

³⁰ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 8 czerwca 1997*, w: *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 989.

Memory and Mission. The University of the Pope – a Gift and a Challenge

Key terms:

Pontifical University, Queen Jadwiga (Hedvig), Boniface IX, John Paul II, Benedict XVI, memory and mission, gift and challenge

Abstract:

The Holy Pope John Paul II distinguished himself by his noticeable unity and relations with the academic “world”, by his remarkable meetings with the Pontifical Faculty of Theology, later The Pontifical Academy of Theology, now the Pontifical University bearing his name. For the above reason, this paper recollects the outstanding meetings of John Paul II with the students and professors of our community. The context has been provided by the three papal bulls indicating the identity and future development of this academe. So as to outline a correct historical perspective it needs to be reminded that by virtue of his Bull *Eximiae Devotionis affectus* of 11 January 1397 Pope Boniface IX, at the behest of Saint Jadwiga (Hedvig) and her husband King Władysław Jagiełło, erected the Faculty of Theology at the University in Cracow³¹. Requested by Archbishop Eugeniusz Baziak, Congregation for Seminaries and Universities [Kongregacja Seminariorów i Studiów Uniwersyteckich] called into being the Faculty of Theology on 16 December 1959 upon its prior (1954) removal from the Jagiellonian University by the communist authorities³². By its decree of 11 June 1974 the Congregation for Catholic Education conferred upon the faculty the title ‘pontifical’. On 23 December 1976 the above Congregation established the Faculty of Philosophy³³. On 29 July 1981 Cardinal Franciszek Macharski requested the Pope to set up the Academy. In his Bull *Beata Hedvigis* dated 8 December 1981 the Holy father John Paul II erected the Pontifical Academy of Theology constituted of three faculties: theology, philosophy and history of the Church³⁴. Finally, on 19 June 2009 Pope Benedict XVI elevated the Pontifical Academy

³¹ cf. Boniface IX, *Bull Eximiae Devotionis affectus* (11 Jan 1397), Jubileusz Sześćsetcia Wydziału Teologicznego w Krakowie [The Jubilee to Commemorate the 600th-Anniversary of the Faculty of Theology in Cracow 20 Oct 1996–20 Oct 1997, Kraków 1998, pp. 159–160.

³² cf. Dekret Świętej Kongregacji Seminariorów i Studiów Uniwersyteckich [The Decree of the Sacred Congregation for Seminaries and Universities], 16 Dec 1959, The Jubilee to Commemorate the 600th-Anniversary of the Faculty of Theology in Cracow 20 Oct 1996–20 Oct 1997, Kraków 1998, p. 161.

³³ cf. John Paul II, Apostolic Letter *Motu Proprio Beata Hedvigis* establishing the Pontifical Academy of Theology in Cracow, The Jubilee to Commemorate the 600th-Anniversary of the Faculty of Theology in Cracow 20 Oct 1996–20 Oct 1997, p. 164.

³⁴ cf. John Paul II, Apostolic Letter *Motu Proprio Beata Hedvigis* establishing the Pontifical Academy of Theology in Cracow, The Jubilee to Commemorate the 600th-Anniversary of the Faculty of Theology in Cracow 20 Oct 1996–20 Oct 1997, pp. 162–165.

of Theology to the Pontifical University of John Paul II in Cracow. As stated in the foundation act Benedict XVI wished to *commemorate his eminent Predecessor Servant of God John Paul II*³⁵.

(tłum. Agnieszka Stańczyk)

DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/9788374389648.05>

³⁵ The Foundation Act of erecting the Pontifical University of John Paul II, 1344/2005, 19 Jun 2009, Archives of Rector's Office of UPJPII in Cracow.